

Koht og kapitulasjonen

115353

I professor Kohts siste bok " For Fred og Fridom i krigstid 1939 - 1940 " kommer han inn på kapitulasjonen 10. juni 1940. Han skriver på side 236, 3 avsnitt:

" Det var mangt og mykje å greie med i det jamdøgret, mangt eg måtte gje order om på vegnene av Regjeringa. Bl. a. samrådde general Ruge seg med meg om formene for kapitulasjonen. Det gjaldt om å gjera det klart at om hæren la ned våpna og kapitulerte, så hadde ikkje dermed den norske regjeringa gjevi opp striden for sjølvstendet, - vi gjorde ingen fred. "

Hva Koht legger i ordene " formene for kapitulasjonen " kommer kanskje ikke tydelig nok fram, men når den etterfølgende setning lyder: " Det gjaldt om å gjera det klart at om hæren la ned våpna og kapitulerte osv. " så må det være selve tekstformuleringen av kapitulasjonsavtalen Koht tenker på.

Hvordan lyktes det så for Koht gjennom kapitulasjonsdokumentet å gjøre det klart at krigen fortsatte? Tar en for seg dette dokument og går det gjennom punkt for punkt, så må en innrømme at noen slik klarhet gir det ikke.

Overfor tyskerne ga det den klarhet at krigen var definitivt slutt for Norges vedkommende, altså, det motsatte av hva Koht tilsiktet. At så er tilfelle, går helt tydelig fram av generaloberst von Falkenhorsts erklæring av 29. sept. 1953. Som øverst kommanderende for de tyske styrker i Norge, skulle vel han være den mest kompetente til å gi uttrykk for det tyske syn på kapitulasjonen.

Hvordan var det så med nordmennene? Var det klart for dem? Ser en på avisene umiddelbart etter kapitulasjonen, hevder også disse at krigen var slutt. Ikke bare avisene mente dette, men også flere av Norges folkerettsekspertene. Ja, hvis ikke det hadde vært den alminnelige opfatning i Norge på den tiden, kunne vel ikke de fatale riksrådsforhandlinger ha funnet sted. Dessuten må en vel kunne si at det høres nokså ulogisk ut, for å bruke et mildt uttrykk, at en først kriger, så legger våpnene ned og så tilslutt undertegner en kapitulasjonsavtale for å gjøre det klart at krigen skal fortsette. Noe liknende tror jeg neppe historien kan framvise.

Noe merkelig virker det også at Koht bruker ordet striden, der det vel ville ha vært mer logisk å bruke ordet krigen. En strid behøver jo ikke bety krig. Og når en tar i betraktning all den diskusjon det har vært om kapitulasjonsavtalen, så skulle det ha vært enda større grunn for Koht å nytte ordet krig. Slik som de nå er formet egner det seg mindre til å rydde bort den tvilen som så mange har.

Når Kapitulasjonsavtalen ikke gir den klarhet som det gjaldt for Koht få fram, så er det et spørsmål som helt naturlig melder seg. Hvem er det som bærer ansvaret for dette? Er det Koht som i sin samråding med general Ruge ikke har uttrykt seg tydelig nok? Er det øverstkommanderende som har misforstått Koht, eller er det noen utenom disse som har ansvaret?

Det er ikke bare meg som er interesert i dette, så en nærmere utgreiing fra Kohts - eller kanskje fra Ruges - side, ville være meget ønskelig.

Kåre Haugerud